

18 פברואר 2016

הנדון: סקירת השתנות מחירי דירות ברבעון הרביעי של שנת 2015

א. כללי

ברבעון הרביעי של שנת 2015 נצפתה עליה בשיעור של 2.5% (נומינלי) במחיר הממוצע של הדירות שנסקרו, לצד עליה במספר העסקאות שבוצעו בדירות מגורים, כל זאת לעומת הרבעון שקדם לו. בתקופה הנסקרת ירד אינדקס המחירים הכללי (ללא דירור) בשיעור של כ- 0.5%.

רקע ועקרונות הסקירה

במטרה לזהות ולבודד את שיעורי השתנות המחירים בתקופת הסקירה ביחס לרבעון הקודם, ולנוכח ריבוי המשתנים המשפיעים על מחירי דירות, ורמת ההטרוגניות¹ הרבה במאפייניהן, נבחרו מתוך כלל העסקאות ברבעונים הרלוונטיים דירות בעלות מאפיינים הומוגניים ככל שניתן, שכמות העסקאות בהן גבוהה יחסית.

לפיכך, לא נסקרו דירות בנות חמישה חדרים ומעלה, הן בשל ריבוי שטחי הצמדה כגון גגות וחצריות והן בשל השונות ברמת הבניה של דירות אלה, שחלקן בנויות ברמת גמר גבוהה מאד. ניתוח מגמות התפתחות מחירים בדירות אלה עלול להקטין את רמת המובהקות של התוצאה או להטות אותה.

גם דירות קטנות בנות שלושה חדרים ומטה לא נסקרו, שכן קיים בהן מיעוט יחסי של עסקאות במרבית הערים וקיימת שונות רבה במאפייניהן (שונות בנתון "שטח ממוצע לחדר" וכן גורמי שוליות משמעותיים), אשר מביאה לסטיית תקן רחבה במחירן.

נמצא, כי דירות בנות ארבעה חדרים בבניה רוויה הן המוצר השכיח בשוק הדירות העירוני הכללי, לגביו קיימת שונות נמוכה יחסית, וסקירת מאות עסקאות מאפשרת זיהוי מספק של ההשתנות במחיר. לפיכך, דירות אלה נבחרו לשמש כאינדיקטור לרמת ההשתנות הכללית בשוק הדירות.

לצד היתרון שבמובהקות התוצאה המתקבלת בסקירת המוצר השכיח והומוגני יחסית (דירות בנות 4 חדרים), קיים חסרון מסויים הנובע מכך, שיתכנו שיעורי השתנות שונים בדירות גדולות או קטנות מ-4 חדרים. אולם, לנוכח ההערכה כי קיים מתאם גבוה בשיעורי ההשתנות של סוגי הדירות השונים, נראה כי יתרון המובהקות של המודל גובר על חסרון זה.

הניתוח אינו כולל התייחסות תחשיבית לשדה "שטח הדירה" מאחר ובחלק מהעסקאות המדווחות מופיע שטח דירה שונה, שאינו תואם² את ההגדרה המקובלת לשטח דירה כפי שנקבע בחוק המכר (דירות) תשל"ג – 1973 ובתקן שמאות מספר 9.0. לפיכך תחשיב של שווי למ"ר דירה בהתבסס על נתוני הכרמ"ן בלבד, אינו מהימן.

מהמדגם נופו עסקאות מכר של חלקים מדירה (שבהן ככל הנראה נעשתה עסקה בין קרובים או עסקה מיוחדת אחרת), עסקאות שלא אושרו על ידי רשויות המס, וכן נופו עסקאות חריגות ככל שניתן היה לזהותן, כגון נכסים בקומת קרקע, או שכוללים הצמדות, תוספות מיוחדות או שטחים חריגים.

¹ מחירה של דירה מושפע משורה ארוכה של גורמים הקשורים הן למיקומו הגיאוגרפי של הנכס והן למאפייניו הפיזיים (כגון שטח, גיל המבנה, קומה, קיומה של מעלית, נוף וכו') כן פועל עקרון התועלת השולית הפוחתת לחלק מהגורמים.

בסך הכל, לאחר ניפוי וטיוב נותרו במדגם (בחינת שני רבעונים) כ- 4,600 עסקאות לניתוח ב – 16 ערים, שאינן מייצגות בהכרח את כלל הישובים במדינה.

ניתוח נתוני העסקאות כלל בין היתר:

- בדיקת מחיר ממוצע בישובים הנבחרים ובדיקת ההשתנות ברבעון הרביעי של שנת 2015 ביחס לרבעון הקודם, וכן שינוי שנתי ביחס לרבעון המקביל אשתקד.
- בדיקת שיעור סטיית התקן ביחס לשווי הממוצע בכל ישוב (נתון זה מעיד על רמת השונות/הטרונות של מחיר הדירות בתוך הישוב עצמו).

ב. ממצאי הסקירה

תוצאות הסקירה מעידות כי ברבעון הרביעי של שנת 2015 נצפתה בכל הערים שנסקרו עליה במחיר הדירה הממוצע ביחס לרבעון הקודם.

להלן טבלת ריכוז של המחיר הממוצע לפי ערים לדירות בנות ארבעה חדרים (חדש ויד שניה) ומגמות ההשתנות ברבעון הרביעי לשנת 2015:

הישוב	מחיר ממוצע מעוגל לדירת 4 חדרים Q4/2015	השינוי באחוזים מהרבעון הקודם (Q3/2015)	השינוי באחוזים מהרבעון המקביל אשתקד (Q4/2014)	סטיית תקן באחוזים Q4/2015
א	ב	ג	ד	ה
אילת	1,045,000 ₪	1%	7%	25%
אשדוד	1,429,000 ₪	1%	7%	18%
אשקלון	1,089,000 ₪	4%	15%	17%
באר שבע	1,034,000 ₪	2%	15%	24%
הרצליה	2,266,000 ₪	1%	11%	17%
חולון	1,728,000 ₪	4%	11%	14%
חיפה	1,396,000 ₪	1%	6%	31%
ירושלים	1,921,000 ₪	3%	2%	30%
כפר סבא	1,792,000 ₪	0%	7%	12%
מודיעין	1,767,000 ₪	1%	9%	12%
נתניה	1,568,000 ₪	1%	8%	17%
פתח תקוה	1,550,000 ₪	0%	6%	17%
ראשל"צ	1,681,000 ₪	6%	7%	17%
רחובות	1,490,000 ₪	6%	8%	11%
רמלה	1,177,000 ₪	4%	3%	15%
תל אביב	2,853,000 ₪	5%	4%	37%
ממוצע		2.5%	8%	

מלבד המגמות של השתנות המחירים בערים השונות נצפתה רמת שונות מחירים אופיינית בכל עיר, שמבטאת את ההבדלים הקיימים ברמות הביקוש באזורים השונים שבעיר ואת רמת ההבדלים במאפיינים הפיזיים בין הדירות בעיר. לעניין זה בולט במיוחד נתון השונות של מחירי הדירות בערים הגדולות: תל אביב, ירושלים וחיפה, שבהן רמת שונות גבוהה אשר מצביעה על הפער שבין אזורי יוקרה לבין אזורים נחותים באותה העיר. שונות נמוכה יחסית נצפתה בכפר סבא, רחובות ומודיעין שאוכלוסייתן בעלת מאפיינים הומוגניים יחסית.

² במרוצת השנים השתנתה הגדרת השטח הרשום בטאבו וגם כיום אינו כולל חלקי דירה שנכללים בהגדרת שטח הדירה המקובלת.

ג. הסבר למגמות בשינוי המחירים שנצפו

מחירי הדירות ממשיכים לעלות ברבעון זה בשיעור דומה לזה שנצפה ברבעונים קודמים בשנה החולפת. לציבור, הממתין לתוצאות התערבות הממשלה בהורדת מחירי הדיור עדיין לא ניתן מענה ברבעון הנסקר מתוך כך שתכנית "מחיר למשתכן" טרם הבשילה לכלל דירות הנמכרות לצרכן הסופי במחיר מופחת, ותכנית הדיור להשכרה לא הפיקה עדיין דירות מוצעות להשכרה בכמות המשפיעה על השוק.

בנוסף, מתגבשת ההכרה שתכנית "מחיר למשתכן" רלוונטית רק לחלק מהציבור (אוכלוסיית הזכאים אשר יעלו בהגרלה). יתכן שבשל כך בחרו חלקים רבים בציבור שלא להמתין ולבצע עסקאות רכש של דירות מגורים.

מלאי הדירות החדשות הבלתי מכורות נכון לחודש דצמבר 2015, עומד על כ- 28,400 יח"ד³.

בחודש דצמבר 2015 חלה עליה בהיקף נטילת משכנתאות (ביחס לחודש הקודם לו וביחס לדצמבר אשתקד) שעמד על 5.6 מליארדי ₪.

כמו כן, קיימים משתנים נוספים בעלי השפעה: רמת הציפיות הנמוכה לשינויים בשער הריבית הריאלי, (במהלך הרבעון הנסקר שער ריבית בנק ישראל נותר ברמתו - 0.10%⁴), זמינות (ואמון הציבור) לאפיקי השקעה אחרים.

ד. לסיכום

בערים שנסקרו, נצפתה עליה בשיעור של 2.5% (נומינלי) במחיר הממוצע של דירות ברבעון הרביעי של שנת 2015 בהשוואה לרבעון שלפניו.

בשנה החולפת⁵, נצפתה עליית מחירים בשיעור ממוצע נומינלי של 8%, בערים שנסקרו.

טל אלדרוטי
השמאי הממשלתי הראשי

3 פרסום למ"ס מיום 4/2/2016

4 אוקטובר 0.10%, נובמבר 0.10%, דצמבר 0.10%

5 ראה סקירת אגף שומת מקרקעין מיום 22/2/2015